

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ

Հայոց այժմեան երաժշտութեան ժագումն
ու գիտութ.

Հայր իրենց արդի երաժշտութեան ծա-
ղումը կ'ընծայեն իրենց առաջին հայրապետ-
ներէն միոյն՝ Մեսրոպայ, որ հրաշխիւ յա-
ջողեցաւ ի նոյն յամի Տեսնոն 364 (?)¹։ Չենք
կրկներ մանրամասն ինչ որ այս նկատմամբ
պատմութեամբ մեզի, որովհետեւ արդէն իսկ
ծանօթ է, և մեծաւ մասամբ կը գտնուի
Երեւոյն Thesaurus linguae armeni-
cae antiquae et hodiernae գրքին մէջ,
էջ 32։ Այս գիտութ՝ որ համառօտօր պիտի
պատմենք, շատ կը նմանի Եթովպացոց Ս-
Արեկի գիտութիւն։ Մեսրոպայ փափաքելով որ
եկեղեցոյ աղօթքն ու երգերը Հայ լեզուաւ
կատարուին, ի զուր աշխատեցաւ տարիներ-

1. Այս աւանդութեան համեմատ, Հայոց
այժմեան երաժշտութիւնը հնագոյն է քան զա-
սորականը, զոր հնարեց Ս. Եփրեմ, և որ երի-
ցագոյն է քան զամբրոսիանն. որով Հայ ե-
րաժշտութիւնն 1448 տարիէ ի վեր զոյուսիւն
ունի. հետեւաբար յունական հին երաժշտու-
թեան յաջորդող ազգի ազգի երաժշտութեանց
անդրանիկն է։

2. Կ'ըսուի նաեւ թէ Ներսէս անուամբ գի-
տուն մի եւս օգնած ըլլայ սոյն նշանադրաց
գիտութիւն։ Հայր մեծ գանազանութիւն չեն զներ
ի մէջ նշանաց առողջանութեան և երգի։ Գր-
տեմք թէ Յունաց մէջ, և նոյն իսկ առ Հռով-
մայեցիս, քերականութիւնն երաժշտութեան
մէկ մասն կը կազմէր. կարելի է թէ նոյնպէս
եղած ըլլայ նաեւ Հայոց մէջ, և իրենց երաժշ-
տական խաղերն նոյն տեսակէն ըլլան՝ ինչ որ
իստկրատ հնարեց յոյն լեզուի արտասանու-
թիւնն և բնական էլեւէջքն անկրօնաւոր պա-
հելու համար, որ սկսած էին խանգարիլ։ Այս
յայտելի է որ Հայոց երաժշտական նշանաց մէջ
կը բովանդակին զրեթիք բոլոր իրենց առողջա-
նութեան նշաններն և բառից գանազան շնորհներն։

3. Սակայն կան ուրիշ կրօնական երգեր ալ
զորո Հայք կ'ընծայեն Սահակայ։ Թերեւս Երեւո-
տէրի Իսահակ Հայրապետ անուանածն է, որ
Մեսրոպայի գիտութիւնաւ կատարելագործելու և տա-
րածելու աշխատեցաւ։ Ե. Հեղին.

րով նշանադրեր գտնելու՝ որ կարենան կա-
տարելապէս այս լեզուին հնչումն ու երգը
արտայայտել, և փոխանակեն հիններն, որոց
գործածութիւնը բոլորովին կորսուած էր այն
ատենն ի վեր՝ յորում Յոյնք և Պարսիկք
Հայաստանի տիրած էին և իրենց լեզուներն
հոն իշխած էին։ Անոր համար շատ աշխարհներ
բաւեց, և ժամանակին հաշակաւոր գիտնոց
և հմտագունից հետ խորհրդակցեցաւ. այլ
անպտուղ եղաւ իւր ջանքը։ Հուսկ ուրեմն
Աստուած վերջ տուաւ իւր երկար և տաժա-
նելի ջանից, զրկելով իրեն քնոյ մէջ հրեշ-
տակ մը որ յայտնեց իրեն փնտաած նշա-
նագրերը՝։ Իսկոյն Մեսրոպայ երկնային
ներշնչութեամբ լցուած՝ եկեղեցական երգեր
յօրինելու ձեռնարկեց, որք մինչեւ ցայսօր
անընդհատ կ'երգըցուին։

Շարայարեղի

Հ. Ա. Կ. ԲԱԳԻՐԱՏՈՒՆԻ

Ե Ի

Հ Ո Մ Ե Ր Ի

ԻԼԻԱԿԱՆԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. տես էջ 65)

ԱԽԸՆԹԱՑ յօդուածով տեսանք
Բագրատունոյն օտեղծող գրչին
խաղերէն քանի մը հատ. սոյն յօդուածովս
եւս շարունակենք մեր հետազոտութիւն-
ները, քանի մը հատ եւս տեսնելու այն գե-
ղեցիկութիւններէն. — վասն զի կարելի չէ՝
թէ եւ իր փափաքէնք՝ զամենք բերել կուտել
հոս Բագրատկայի էջերուն մէջ. Հոմերոսի
բազմից մը հրատարակելով միայն կարելի
պիտի ըլլայ յագուրդ տալ այդ փափաքին,
և որով անգամ մը եւս հայերէն լեզուին

Հնաշխարհիկ պերճութիւնը երեւան պիտի նշանակելով հոս նման տողերու տեղն ու
 ելլէ և Բագրատունւոյն սիրելի անունը՝ կրկին, | երգը, փութանք յետոյ մտնել պատերազմե-
 երեքկին սիրելի պիտի ըլլայ: Ուստի պարզ | բու մէջ: Ձանց կ'ընեմ զնել յունարէնները.

Բայց սակայն ասեմ քեզ, որ և ի լրումն հասցէ կարծեմ (Ա. 204)

ճիշդ սոյն իմաստը՝ տես. Ա. 212, Բ. 257, Ը. | 286, 454, ԻԳ. 407, 664, ԻԴ. 54, և այլն:
 Եւ սա տողը.

Քաջ իսկ ի դէպ, ծերութիւն, բարբառեցար զայդ ամենայն (Ա. 287)

տես և Գ. 204, Ը. 146, Ժ. 169, ԺԵ. | 206, ԻԳ. 618, ԻԴ. 375, և այլն:
 Եւ հետեւեալը.

Ասացիք իմի քեզ և այլ, և դու ի խորս արկ զայն սրբտիւղ (Ա. 297)

տես նաեւ Դ. 39, Ե. 259, Թ. 611, | ԺԶ. 444, 851, ԻԱ. 93, և այլն:
 Դարձեալ այս տողը.

Ձիմէպիսի՛ բամ, Ատրիդէս, ըմդ աստամնցըդ վազեաց ցամկ (Դ. 350)

տես և Ա. 552, Դ. 25, 350, Է. 455, | Ը. 209, 462, ԺԴ. 83, 330, ԺԶ. 440,
 ԺԸ. 357, ԻԲ. 175, և այլն:

Եւ այս տողը.

Ձայս ասաց, ոչ Աթինաս ժըխտեաց խաժակն աստուածունիմ (Է. 43)

տես և Բ. 441, Գ. 120, Դ. 68, 198, | 195, ԺԵ. 236, 263, ԺԷ. 244, 652,
 Ե. 719, Զ. 102, Ը. 381, ԺԱ. 316, | ԻԳ. 885, ԻԴ. 297, 335, և այլն:

Եւ դարձեալ այս տողը.

Իսկ յորժամ ըմթացեալ եկեալ հասիմ մերձ առ իրեարս (ԻԳ. 807)

տես և Դ. 446, Ե. 14, 630, 850, Զ. | 121, ԺԱ. 232, ԺԳ. 604, ԺԶ. 461,
 Ի. 176, ԻԱ. 147, և այլն:

Եւ այս.

Ի մորա թափոյ ձեռիմ ոչ ըմդունայն թըռեալ մըրկմզմ (Ե. 18)

տես և Գ. 368, ԺԱ. 376, ԺԳ. 410, | ԺԴ. 407, ԺԶ. 479, 613, ԻԲ. 289,
 և այլն:

Եւ դարձեալ.

Որ ըմդ քարիմ կամիցեալ մոցա և զայս մառեալ ասէ. (Ա. 73)

տես և Ա. 253, Բ. 78, 283, Է. 367, | Ը. 95, ԺԸ. 249, և այլն:

Եւ այս տողը.

Ձայսոսիկ ըմդ միմեամս կահառէիմ այսպէս սոքա (Է. 464)

տես և Ե. 274, Ը. 212, ԺԶ. 101, ԺԸ. | 364, ԻԱ. 512, և այլն:

Եւ դարձեալ այս տողը.

Ձի խօսեցայց զոր հոգիս ի լամջնս իմ իմձ թելադրէ (Է. 349)

և տես Է. 369, Ը. 6, ԺԹ. 102, և այլն, | և այլն:

Ապահովապէս այս յիշատակութեանց ծայրը պիտի չգայ. ուստի լաւ է որ բաւաւ կան համարինք այսչափը, և բանաճք Ե. (733) և Ը. (384) երգերը, ուր ահեղաւ մոռնչ Արամազդայ Կառապինածին գուտարը,

խաժախն Աթենասը զէնքերը կը հագնին՝ եւ թալ արքայեցեաց օգնելու համար Հերայի հետ: Երկու յիշատակուած տեղերն եւս յար և նման և բնագիրը՝ զոր զանց կ'ընեն՝

Իսկ Աթենաս՝ ճաւախիթ սասարակիրն Արամազդայ, Ըզիւրայն շղաշատեւ հոսեալ յամծմէն ի հօրն յատակ՝ ձմրկարէն զիրն յօրինած և զծեռագործ մատամց իւրոց, Եւ զգեցեալ վարապամակ զամպայարոյցն Արամազդայ՝ վառէր սպառազէն ի պատերազմ՝ արտօսարաքիւր... Եւ ի կառսըն րոցեղէնս ոտն ամբարծնաւ՝ առ ըզմիգակն Ըզծամր՝ ըզյաղթ և զըստուար, որով զնակատսըն փութգամէ Զդիւցազանց արամց ոյց զամ մի յայրագործըն քիմնացի:

Իսկ ամդուստ Արամազդայ վահմակիրն գուտար Աթենաս՝ Ըզիւրայն գեղապաճոյն հոսեալ յամծմէն ի հօրն յատակ, Զծաղկեւրած իւր յօրինուած և ըզմատամցըն ծեռագործ, Եւ արկեալ վարապամակ զամպարոյցայն Արամազդայ, Մպառազէն վառէր կազմէր ի պատերազմ՝ արտատալոյնոց: Եւ ի կառսըն րոցեղէն կիցս ըմկեցեալ՝ առ ըզգեղարզմ Ըզծամր՝ ըզմեծ և ըզհաստ, որով զսագմունքս խորտակէ Զարամցըն զիւցազանց՝ յորս յայրագործըն ցամոնցու:

Աթենասայ այս սպառազինութիւնը բիշ շատ տարբեր է միւս հոմերական քաջերուն զինավառութիւններէն, որոնք գրեթէ միշտ մի և նոյն կերպով կը կատարուին. ահա քանի մ'օրինակ եւս առնեցմէ, որոնք Բա. զրատունայն գրչին տակ մի քան զմի զե. ղեցիկ ձեւեր կ'առնեն: Ա.բ Ալեքսանդրոսը կամ Պարսն Ը. Հիւնէն առեւանգողը, որ կը զինուի մենամարտելու համար Մենելաւսի՝ Հիւնէնի օրինաւոր ամուսնոյն հետ:

Բ.բ Պատրուկոսն է, որուն արտատուքն յու զուած, կը յղէ զինքն Աքիլլեւս՝ իւր զէնքերն անոր տալով՝ երթալ օգնելու աքայեցեաց, և ծախիշ հուրը մերժելու նաւերէն: Գ.բ Ինքն իսկ Աքիլլեւսն է, որ Պատրուկի մահը լսելով՝ ամէն ոք ու քէն կը մոռնայ, և մօրը ձեռքով Հիփեստոսէն նոր զէնքեր առնելով՝ կը հագնի երթալու ջախջախելու տրովացիները. իսկ Դ. Ատրիդէս Ագամեմնոնն է:

Ա — (Գ. 330-38)

Յառաջ քան զամենայն արկ ըզբարձիւքն ըզբռնապամսն Ընտիրս և աղիտալըս նարամնօք արծաթէիք. Եւ ապա ի վերայ լամջաց ըզգրահնըն ագամէր... Ապ' արկաւ ուսընդամուիթ ըզպընծիթ թուրն արծաթագամ, Ըզվահման յետ այնորիկ ըզմեծայաղթ, թամծր և ըստուար. Եւ ի գլուխն ագոյց հուծկու զմարտարագործըն սաղաարտ Ըզծիւրգի՝ յոր ի վերուստ ամիկ ծօծէր զարգամակ. Աւ միգակ մի հըզօր՝ ծեռիթ իւրում զիւրազայն:

Բ — (ԺԶ. 130 . .)

Եւ մայն ըզբռնապամսն զգեղեցիկս յետ ըզբարձիւքն՝ Յօրինիւս և յարմարեալս արծաթիւքն նարամնօք. Եւ երկորդ ապա զգրահնս առեալ ի լամջս իւր ըզգեմոյր... Եւ զուսուրմն արկեալ ամէր զպընծիթ թուրն արծաթագամ, Եւ ապա յայնըմ՝ հետէ զվահմանըն մեծ հաստահարուստ. Եւ ի գլուխն հըզօր եղաւ ըզսաղաարտն արուեստաւոր. Զիսաբաշ, և զարգամակ ծօծէր վերուստ ամիգակեղալ. Աւ կըրէին ամուր աշտեայս՝ ծեռիթ իւրում պատկանաւոր... Այս չեաւ ըզսեփական Էսկիդայ քաջին նիգակ, Ըզծամր՝ ըզյաղթ և ըստուար, զոր ոչ ոք այլ յաքայեցուց ծօծել զօրէր, այլ միայն մարտար ի մոյմ էր Աքիլլեւս:

Գ — (ԺԹ. 367...)

Եւ մայն ըզբռնապամսն արկեալ սգոյց շուրջ ըզբարձիւքն՝ Ըզբռնադս և զարծաթի մարամնօք ընդելուզեալս. Եւ ապա զպատմագէն լամջապանակն ըզիւրծիւքն առ:

Եւ ած զարծաթազամ պղըծծի սուսերն ուսընդամուլթ .
 Եւ եբարծ ապա զասպարըն մեծայաղթ և հաստարեստ . . .
 Ըզսաղաւարտմ ապա բարծնալ
 Եղ ի գլուխ իւր զամրակում, և զլիխամոցըն ծիարաշ
 Աստաղեիչ ցոյս աքանկէր, փողփողէին շուրջ զէսքն ուկիթ . . .
 Եւ եւան ըզհիզակն Նարեհատուր և զարուհէն,
 Կամըր՝ մեծ՝ հաստահարուտ, զոր ոչ ոք այլ յարայցուց
 Կարէր շարժել, այլ միայն ճըմուտ ի ծօծն էր Աքիլիւս :

Դ — (ԺԱ. 15 . . .)

Եւ մահ՝ ըզբարծիւքն ըզարմապամըն զեղեցիկս,
 Ըզգօղեալսմ և պատշանալըս ճարմամդիւքն արծաթէիւք .
 Յետ այնորիկ ի վերայ զգեցաւ կըրծից լամջապանակ . . .
 Եւ զուսովքն արկ ըզսուսերն յուկեակուս չողեալ բուհուս . . .
 Բարծ զասպարն հառակաբեր՝ հաստահարուտ՝ ճարարարուհատ . . .
 Սաղաւարտ ցըցուհազարդ քառախորան և ծիարաշ
 Ի գլուխն եղաւ, զարգմամակմ հաղմազին ծօծեալ վերուստ . . .
 Ա՛ն կըրկին հաստ գեղարդուս . . .

Աւելորդ Համարելով այս չորս կտորնեւ,
 բռն ալ սքանչելի գեղեցկութիւնները պար-
 զել, զորս ընթերցողը ակներեւ կը տեսնեն,
 դիտել կու տամ միայն՝ որ բաց ի քանի՝

մը տարբեր գրով տողերէ կամ բառերէ, ու-
 բիշ ամէն ինչ նոյն է բնագրին մէջ։ Այս
 ուրիշ զինուելու կերպ մըն ալ, որմէ իբր
 նմոյշ կը դնեմ երկու հատ .

(Ժ. 21-24)

Յարուցեալ ըզգեցաւ ըզպարեգօսութմ ըզլամջօքմ
 Եւ իւրացեաց ընդ մարուր ոտիւքն ըզմոյկալմ գեղեցիկս,
 Եւ արկաւ ապա զիրիւ առիւծենի կարմրատեսիլ,
 Շիկորակ, ահագին, պըճըղմաւոր, և առ զաշտէմ . . .

(Ժ. 131, 178)

Զայս ասացեալ առ ըզգեցաւ շուրջ ըզլամջօքմ ըզպատմութամմ,
 Եւ կապեաց ընդ մարուր թաթիւքն ըզտրեհսըն վայելուչ,
 Եւ զամծամըն ճարմանդեաց ըզտառատկըն կարմրեփիթ
 Զկարտտեաշմ և զանարդիլ, պըճըղմաւոր, առ և զընկուղմ . . .

Ու դեռ այն ամբաւ ձեւերը (Դ. 495,
 Ե. 562, Է. 207, ԺԱ. 64, 718, ԺԳ.
 305, ԺԵ. 120, 477, ԺԶ. 278, ԺԸ.
 505, ԺԹ. 396, Ի. 46, 111, 117,
 157), և այլն, և այլն, որոնք հայերէն լեւ-
 ղուն իր փառաց գագաթնակետին կը հաս-

ցընեն, որոնց վրայ որչափ սքանչանանք՝ դեռ
 բիշ է։

Տեսնենք Հիմայ թէ ինչպէս սպառազէն
 մարաինները կառքէն վար կ'իջնեն կուուելու .
 Գիններ բնագրէն տող մը .

ՊՅ իս, և Էճ օղեան սն տօյսօսն ձլտ չաւաճէ (Դ. 419)
 Ասաց, և ի կառաց զինուրն համդերծ վագեաց յերկիր (Դ. 419)
 Եւ ամդէմ ի կառացն յերկիր ոստիւս զինու գարդու (Ե. 494)
 Ի կառաց ամտի ամդէմ զինու գարդու ոստիւս յերկիր (Զ. 103)
 Ի կառացն իսկ և իսկ զինուրն համդերծ վագեաց յերկիր (ԺԳ. 750)
 Ասաց, և ի Էճ Էճի յերկիր թափեաց զինքն զինուրն (ԺԶ. 426)
 Իսկ առուսուս Պարուկուս վագեալ յերկիր էջ ի ծիոցմ (ԺԷ. 732)
 Ինքն ոստիւս վագեալ ի վայր ի պաղապուս կառաց ամտի (ԻԳ. 503)
 Իսկ Հեկտոր ի կառաց ամտի վագեաց զինուրն յերկիր (ԺԱ. 211)

Հիմայ տեսնենք թէ ինչպէս գետին կը զլու- | րին զարնուածները . Գիններ բնագրէն տող մը .

ձօտյացսն ծէ քօսն, ձրձդոցս ծէ քօյիճ ըն՝ անք (Դ. 504)
 Եւ տապալեալ թուղ եհամ, և հըմչիցիմ զէնքն ըզմովաւ (Դ. 504)
 Եւ տապալեալ ետ թընդուսմ, և շաչեցիմ զէնքն ըզմովաւ (Ե. 42)
 Եւ ամիկալ թընդուս եհամ, և շաչեցիմ զէնքն ըզմովաւ (Ե. 540)
 Տապալեալ թընդատրոփ, և հըմչիցիմ զէնքն ըզմովաւ (ԺԷ. 50)
 Ամկաւ մա թընդաթուպ, շառնչիցիմ զրահքըն զերեւ (ԺԹ. 309, յուս. 311)

և Δουπησεν δὲ πεσὼν **ուրիշ տողերու մէջ** .

Կործանեցաւ տրոփաթուռը (ժ. 597)
Փրլաւ մա գիտմատրոփ (ժ. 821)
Կա թուռը ետ թաւալգոր (հ. 384)
Սա թրծղմամբ տապալեցաւ (ժ. 373)
Եւ ամկեալ տրոփեաց յերկիր (ժ. 442)
Թընդեցոյց գլորեալ զերկիր (ժ. 421)

Երանդ զորդը յամկամիւմ (ժ. 578)
Սա գլորեալ զարկաւ զգետնի (ժ. 524)
Անկաւ թրծղմամբ ընդ գետիմ (ժ. 576, յուս. 580)
Իմքմ ի գետնի թրծղեք գլորեալ (ժ. 324)
Տապալեալ թրծղիւմ եմամ (ժ. 449)

Եւ դարձեալ այս տողերը .

“Hραπε δ’ ἔξ ὀχέων, ἄριστὸν ἔσθ’ ἄνθρωπον
Կործամ ամկաւ ի կառաց, ղողամբեցիմ զէմքմ ըզմովաւ (Ե. 294)
Տապալեցաւ ի կառացմ և ըզմովաւ ձրմեցիմ զէմքմ (Ը. 260)

ու միայն առաջին մասը՝ ուրիշ բառերու հետ .

Ի կառացմ ամկեալ գլոր (ժ. 615)
Թաւալգոր երթ ի կառացմ (հ. 482)

Զիրեաւ շառաչեցիմ պըղըմօակերտ մըկարէմ զէմք (ժ. 396)
Եւ զիրեւ շառաչեցիմ զէմքմ ի պըղըմօ խայտամըկարք (ժ. 420)

Ու դեռ հետեւեալ փոշիի մէջ քերականքս ի փայր իյնալու գեղեցիկ ձեւերը, որոնց բնա- գիւրները բէշ շատ կը տարբերին իրարմէ բայց ընդհանուր իմաստը միշտ նոյն է .

Ի բերամս հարեալ ամկաւ ամը ի փոշուղ... (ձ. 43)
Եւ մա յորսայս տապալեցաւ... փոշեթաւալ (ժ. 288)
Կա ‘մը փոշի յերկիր գլորեալ տապալեցաւ (հ. 482)
Իրերամեսալ ի տախտապար ամկամ զփոմեամբ (ամը ի փոշուղ (հ. 544)
Զի ‘մը փոշի թաւալեցաւ (ժ. 423)

Ամկաւ... ընդ փոշիմ հողաթաւալ (ժ. 468)
Գլորեցաւ մա ի փոշուղ... (ժ. 313)
Ցորսայսեալ զգետնեցաւ հողաթաւալ... (ժ. 435)
Ամը զըթեալ զայթազեալ ամկաւ յորսայս (ժ. 647)
Եւ իմքմ ընդ գետնի տախտապարեալ տարածե (ցաւ (հ. 478)
Ի բերամս հարեալ մորա տապալեցաւ թաւալա- (գլոր (ժ. 543)
Եւ մա յերեսս ամկաւ յերկիր (ժ. 309)
Համգուեմակ ոստոցեալ տապալեցաւ սա պորտ ի (գիր (ժ. 519)
Կա թաւալ ամկաւ յորսայս (ձ. 64)

Եւ դարձեալ այս տողը .

... δ’ ἐν κονίῳ· πεσὼν ἔλε γαῖαν ἀγοστῶ (ժ. 315)
Գլորեցաւ մա ի փոշուղ, և բուռն ափովք եմար զերկրէմ (ժ. 313)
Եւ մա գլորեալ ի փոշուղ ‘ափովք ծեռնի կալաւ զերկիր .
... հողաթաւալ ամկեալ զերկրէմ բուռն հար ափովք .
Եւ մա գլորեալ ընդ փոշի՝ կալաւ յազուռն ըզմող երկրիմ .
... ափովք զերկիր բուռն հար կալաւ . և այլմ :

Եւ ահա թէ ինչպէս կը մեռնին Հոմէր | ըստի դիւցազնները . զնենք յոճարէն տող մը .

... τὸν δὲ σκότος ὄσσεσ’ ἀέληψε, (հ. 503)
Եւ մուրթը խաւարիմ մածեալ ծածկեաց զայրս մորա (հ. 503)
... և զայրս իւր ծածկեաց խաւար (հ. 627)
... զայրս մորում պատեաց խաւար (հ. 389)
... զայրք իւրովք մածեալ խաւար (ժ. 324)

Եւ դարձեալ .

... ἀμφὶ δὲ ὄσσεσ’ κελαινῇ νύξ’ ἐκάλυψε (Ե. 310)
Ի գիշեր սեւաթաթաւ զայրս պատեաց շուրջամակի (Ե. 310)
Եւ պատեալ զայրս մորա ծածկեաց գիշեր խաւարաբորք (ժ. 365)
Իսկ զայրս մորում պատեաց գիշեր խաւարաբորք (ժ. 580)
Զայրս սեւա ծածկեաց գիշեր (ժ. 439)

Τῇν δὲ κατ’ ὀφθαλμῶν ἐρεθεεννὴ νύξ’ ἐκάλυψεν (հ. 466)
Գիշեր խաւարաբորք մածեալ ծածկեաց զակամողիմ (հ. 463)
Եւ զայրք մորա գիշեր տարածեցաւ ամըղըգայիմ (Ե. 659)

և դեռ այս ձեւերը .

Եւ հեղեալ մառախուղ տարածեցաւ յայրս մորում (ժ. 344)
Իքս եթող ըզմա շուռմ, և մառախուղ զայրքմ հեղաւ (Ե. 496)
Եւ զմա մահում պատեաց թուխ աւալ (ժ. 349)

զայս ամբողջիմ կափոյց խաւար (ի 466)
 զայնով ամկաւ ի գունն և փարեցաւ ըզմովա մամ (Ծ. 68)
 Նւ կայաւ զայնս մորիմ մամ ծիրամի և բուռն օրհաս (Ի. 472)
 զմա կայաւ անհղ խաւար — Ան ըզմա խաւար օրհեզ, և այլմ:

Մահուրն ետքը՝ ճականաբար ողոր կու | գայ. գնենք տող մը յունարէն.

“Ψε εφ’ατο κλίσουσι” ετι δε στενάζοντο γυναικες (ԺԺ. 301)
 Զայս ասաց արտասուազոյ, և կամայք կից հաւաչէիմ (ԺԺ. 300)
 Զայս ասաց լաւագիմ, և կից կամանցմ ճծէիմ ջայլք (ԻԴ. 741. յում. 746)
 Զայս ասաց ողորեմ, կամայքմ ըմղ իւր ջայլէիմ կոծ (ԻԲ. 512. յում. 516)
 Զայս ասաց արտասուելով, հեծէր ըմղ իւր աւագորեալն (ԺԺ. 336)
 Զայս ասէր լաւահաւաչ, և քաղաքի հեծէր ամբոյն (ԻԲ. 426. յում. 429)
 Զայս ասաց ողբանայնիւ, և զնտ ըրքուէր ամբոյն անբաւ (ԻԴ. 770. յում. 776)
 Զայս ասաց զնր զործելով, և զարթոյց կոծ անզրաւական (ԻԴ. 755. յում. 759)

և այս տողերը.

. . . τῶν δὲ γόοις πᾶσιν ἐνῶρσεν (Զ. 499)
 Նւ յարոյց ի մոսա յամենսիմ կոծ ջայլական (Զ. 499)

և գրեթէ նոյն բառերով այս երկու տողերը.

Զայս ասաց, և զարթոյց յամենսիմ զողբոց ամծուկ (ԻԳ. 108)
 Նւ զփրկունի արտասուաց բորբոքեցոյց յամենսիմ (ԻԳ. 153):

Այսչափս բաւական համարելով, հիմա՝ չար Երազը, և կը դրկէ առ Ազամեննին, առանց մասնաւոր ընտրութիւն ընելու՝ գնենք քանի մը ուրիշ կտորներ ալ, ու տեսնենք թէ ինչ ձեւեր կու տայ Ֆազրատունիի հայեւ. Բ. քը) կը կանչէ:

Զար Երազը, և կը դրկէ առ Ազամեննին, որպէս զի հրաման տայ և քայայեցիք զե. նուին. Ա. ք Արամազդին խօսածն է առ Երազ. Բ. ք Երազին խօսածն է առ Ազամեննին. Գ. ք Ազամեննին խօսածն է՝ մեծանն ծերերուն:

Ա — (11-15)

Համախուռն ըզհերապումն քայայեցիս վառել շտապաւ
 Տուր հրաման, զի արդ առցէ զայնափողոց տորվեանցմ ոստամ.
 Քամիդ ոչ եւս յերկպաւսակ իմչ եմ ամմահքմ ոլիմբաբմակք.
 Հերայի աղիւս արկեալ ած ի հաւամ զամենսիմ,
 Նւ եղիւրմ մօտալուռ ըմդոստուցեալ զայ տրովացուց:

Բ — (23-35)

Ի քո՛ւմ կաս, Ատրեսի ծիւղարժիմ քայի որդիդ.
 Ոչ է պարտ խորհրդական ամն ըզգիշերմ ի զլուի քումնի՝
 Որում՝ յամծմ եմ ժողովուրդք և այլքամ հոգք տառապանաց:
 Արդ իմն միտ դիր փութով, յԱրամազդայ զամ քեզ հերշտակ՝
 Որ ըզքէմ ի բացուստ անտի խըմամ ունի և գութ:
 Համաբուռնը ըզվարսագիւ քայայեցիս վառել մեղով
 Նտ քեզ պատուէր, զի արդ առցն ըզլայնուղիմ քաղաք տրովեանց,
 Քամիդ ոչ եւս ի հերձիս իմչ եմ ամմահքմ ոլիմբաբմակք.
 Ողորեալ Հերայի զամենսիմ ած ի սի կամս,
 Նւ չարիք ըսպառնացեալք հասցնմ տրովեանց յԱրամազդայ:
 Բայց դու լնր այդմ, ուշակաւ . . .

Գ — (60-70)

Նըմջնն, ծիւղարժիմ քայի որդիդ Ատրեսի.
 Ոչ է պարտ խորհրդական ամն ըզգիշերմ ի քում քումնի՝
 Որում՝ յամծմ է սպայակոյտ և այնքամ հոգ տառապանիլ:
 Արդ դու իմն միտ դիր փութով, յԱրամազդայ զամ քեզ քամբեր
 Որ առ քեզ ի հեռուստ անտի խըմամ ունի և գութ:
 Զհեռապամն քայայեցիս եւ քեզ հրաման վառել համուռ
 ծեպ ի հեղոյ, զի այժմ առցիս զլայնափողոց ոստամ տրովեանց,
 Զի այլ ոչ եւս եմ ամմահքմ ոլիմբաբմակք ամփաբամ.
 Աղայեալ համոզեաք Հերա ի սի զըլոտնսիմ,
 Նւ վրտանց առ դուրս հասնալ կայ տրովացուց յԱրամազդայ:
 Այլ դու կալ զայդ ի մըտի . . .

Արամազդ սաստիկ բարկանալով իւր ամ, | բռնայղջ ծափ աղչկան՝ Աթենասայ վրայ,

որ ոսկեսարեան ձիերը լծած՝ Հերայի հետ | այն դիտաւորութենէն Ա.ը Արամազդին խօս-
օգնութեան կը վազէր արայեցոց, կը կան- | քերն են առ Իոփս, Բ.ը Իոփսին՝ առ Աթե-
չէ Իոփսը, կը զրկէ որ ետ կեցընէ զանոնք | նաս և Հերա:

Ա — (Ը. 402-408)

Ընդ կառօքն ըզօծամըմ սըրարշաւ կալացուցից,
Յեթկօծիցմ արկեալ զմոտա՝ խորտակցից ամղէմ ըզկառսմ:
Եւ միմչիւ ի բոլորեւ տասնակն ամաց մէ՛ք բուժեսցիմ:
Ի վիրացմ հարուածոց զոր փայլակամմ հասուցէ շամթ:
Ջի խաժակմ առցէ ի միտ թէ՛ 'նդ հօր խրում մարտընցիցի:
Ընդ Հերայի՝ ոչ այնչափ ի քարկութիւմ բըրդեալ սըրտմիմ,
Ջի սովոր է յամենայն ժամ խորհըրդոցս ամեն չափչափ:

Բ — (Ը. 416-422)

Ընդ կառօքն ըզսըրարշաւ երկվարացըդ խեղել զոտս,
Ի զուգիցդ արկեալ ըզծեզ՝ ամղէմ գիւրծիսըդ խորտակիւ:
Եւ միմչիւ ի բոլորումն տասն ամի չաւաքիցիք
Ի վիրացմ հարուածոց՝ յոր ճայլթեսցնմ փայլատակումը:
Ջի առցես, խաժակմ, ի միտ՝ թէ՛ 'նդ հօրըդ քում զումարիցիս:
Քայց Հերայի ոչ այնչափ ի քարկութիւմ բըրդեալ ցասմու:
Ջի սովոր է յամենայն ժամ խորհըրդոցս յամեն կըրցիմ:

Ու գեւ Հերայի և Աթենասայ այս մահուում | ները՝ սմբած Արամազդայ որոտումներէն .

Ձայս առաց, և Հերա և Աթենաս մըմչեցիմ լուռ:
Նըստէիմ առ միմեամբք, մըրմընչէիմ տրովեանց չարիս:
Կարկեալ կայր Աթենաս ցասուցեալ հօրմ Արամազդայ,
Ճիկ չեմամ, բայց ամենի առնոյր ըզմա սըրտմըտութիւմ:
Իսկ Հերայ սիրտ ժուժկալեանց ոչ քարկութեամմ, այլ խօսեցաւ:
Ամազորոյմ ձըրուամենամ, բամ որպիսի՞ք բարբառեցար... (Ը. 20-25)

Ձայս առաց, և Հերա և Աթենաս մըմչեցիմ լուռ:
Նըստէիմ առ միմեամբք, մըրմընչէիմ տրովեանց օճիրս:
Ամմըռունչ կայր Աթենաս՝ բարկացեալ հօրմ Արամազդայ,
Ջիմամ ճիկ, բայց ամմմարիմ ունէր ըզմա զայրացութիւմ:
Իսկ Հերայի սիրտ ոչ համբեր սըրտմըտութեամմ, այլ խօսեցաւ:
Ամազորոյմ ձըրուամենամ, բամ զիմչպիսի՞ք 'նդ բերամ համեր... (Ը. 457-462)

Դարձեալ նոյն ինքն Արամազդ՝ թեթեւ | տեսեալ պատգամը, և նա կ'երթայ նոյնը
Իոփսը կը յլէ առ Հեկտոր տանելու հէ- | կը զրուցէ Հեկտորին:

Արդ՝ երթ. թեթեւը իոփս, զայս առ Հեկտոր տարջիր պատգամ...
Ցորժամ տեսամիցէ զհոգիւմ ազամց զԱզամմմոն
Ջի 'նդ մահատակսըմ գոռայցէ զարի արամց սատակել սահս,
Խոյս տրեալ խորհիցի. հրամամ այլոց տացէ զըմդաց
Ոգորել ընդ թըշմամիւմ ի գորաւոր պատերազմիմ:
Իսկ յորժամ տիգանհար և կամ մետիւ թէ՛ վիրաւոր
Ի կառսմ հեծամիցի, յայմժամ ես ոյժ սատակչակամ
Տաց մըմա, միմչիւ երթեալ հասցէ ի մաւսըմ զեղատախտ:
Արեգակմ ի մայր դարօցի և սըրբազամ գայցէ մըսիմ. (ՃԱ. 186-194)

Արամազդ հայր առաքեաց սոցիմ քիզ գիս պատգամաբեր:
Միմչեռն տեսամիցիս զԱզամմմոն հոգիւմ ազամց
Ջի 'նդ արդիանսըմ մըրցեսցի զարի արամց հարկամիլ գումդ,
Խոյս առեալ մեկմնաշիր, այլոց խըմբից արա հրամամ
Ընդ ուտիւրմ մաքառել ի կարմուր պատերազմիդ:
Իսկ յորժամ մըկընդհար կամ ի փըրիմ խոց վիրաւոր
Յիւր ի կառսմ ելամիցէ՛. յայմժամ արիցէ ի քիզ կորով
Ի ջարդիդ՝ միմչիւ երթեալ ի գեղատախտ հասցես քաշտիս:
Արիւ ի մառնըմ մըրոցէ և մուրախամ գայցէ խաւար: (ՃԱ. 201-209)

Այսչափս բաւական համարելով, կը գնեմ
հոս գեւ ուրիշ քանի մը թիւեր, փափաքողք
կրնան գտնել նոյն զրբին մէջ:

Համեմատել Բ. 153-165՝ 174-181
ի հետ, Գ. 69-73՝ 90-94 ի հետ, Դ.

195-197՝ 205-207 ի հետ. Է. 375-
378՝ 374-377 ի հետ. Ը. 31-37՝
462-468 ի հետ. Թ. 121-160՝ 264-
300 ի հետ. ԺԲ. 345-350՝ 356-364
ի հետ. ԺԵ. 160-168՝ 176-183. ԺԶ.

667—672բ՝ 678—682 ի հետ. իդ. 110—
114բ՝ 131—134 ի հետ. 144—156բ՝
173—185 ի հետ. և այլն, և այլն:

Բայց չեմ ուզեր առանց յիշատակելու

անցնիլ Հետեւեալ ձիու սքանչելի նմանութիւնը՝
զոր երկու տեղ կ'երկրորդէ Հոմերոս, և Բա-
գրատունիին կը ջանայ՝ առանց անոնց գեղն
աղարտելու՝ տարբեր բառերով թարգմանել:

որպէս ծի ասպաստամիկ և մըսրամուտ յազ կ'զարի
դապակոտոր ընթամայ դոռնեալ ընդ դաշտ ոտմատորոսի,
Մոլորեալ ի լոգամալ ի գեղասան զետոյն վրտակիս,
Խայտալով բարձրալիզ, և բաշք զուսովքըմ տատամեալ,
Դնմք ի գեղ վայելչութեամ իւրում ամծին մազիլով սէզ,
Ճեպ ի ճապուկ ծուկըմ ի ծամօթ վարէ զմա վայրս յարօտ ծայկաց.
Այսպէս ճետըմ Պրիամեան Պարիս յամրոյն ի Պերգամայ
ի գէմ ի զարգ փայլակնմազէտ իբր արեգակն ամցեալ զըմայր
Նայտոնելով և խաղալով. և Ծնմք ի ճեպըմ ճախրէիմ: (Ջ. 506—514)

Դքր երկվար ասպաստամիկ և մըսրամուտ բրտեան զարեոյ
Պախուցաթափ ընթամայ դոռնեալ ընդ դաշտ ոտորնմզոտս,
Մոլորեալ ի լոգամալ ի գեղահոս գետոյն յորձամս,
Խորիտալիք, բարձրալիզ, և բաշք զուսովքըմ ծածամեալ,
Ինքն ի գեղ վայելչութեամ իւրում ամծին ճախրելով սէզ,
(Նոյն ընդ վերեայն)

Նոյնպէս զոտըմ Հեկտոր շարժէր և զծուկս երազ երազ... (ԺԵ. 263—269)

Այս հրաշալի նմանութեամբ փակենք հա-
մեմատութիւննս, յուսալով որ կրցանք ըստ
բաականի ցուցնել հայերէն իրականին գե-
ղեցկութիւնները: — Բայց, պիտի ըսէ սրա-
միտ ընթերցողը, դիտենք որ նոյն իսկ Հո-
մերոսը՝ իր աստուածներուն պէս՝ կը ննջէ
երբեմն, տեսանք, հասկըցանք հայերէն թարգ-
մանութեան գեղեցկութիւնները. բայց արդեօք

բուն ըսուած բանը չունի՞ սա Բագրատուն-
ին. թեթեւ միափ մը գէթ, աղուեսաբուն
մը, կամ վերջապէս յոգնութիւն մը, կամ
թէ կ'ուզէք, նեղը մտնել մը: Պրպտենք ի-
րականքը, տեսնենք կրնանք դոնել քանի
մը տող, ուր կարելի էլլայ նշմարել քուն
կամ յոգնութիւն կամ նեղը մտնել: —
Տաաներորդ երգին մէջ (տ. 21) կը կարդանք.

Յարուցեալ ըզգեցալ ըզպարեգօտառն ըլլամջօքմ.

Բագրատունին կրնար այս տողը աւելի
լաւ թարգմանել տարբեր կերպով, օրինակի
համար գնելով շոտը ըզյանջօքմ ըզպարե-

գօտան, ինչպէս կը գնէ ճիշտ նոյն տողին
ուրիշ թարգմանութեան մը մէջ (Ժ. 131).

Ջսյս ասացեալ առ ըզգեցալ շուրջ ըլլամջօքմ ըզպատմութեամ:

Կը կարդանք զարձեալ.

որ զի թէ իմքմեք ընդ դրումն և ընդ երկար մըտեալ պարիսպս (Դ. 34)
որ զպարգեւսեք ընդումն զգաղ յԱթլիւնայ զիս քստիպիս (ԻԴ. 430)
նւ այպա զայսքն ընդ կարգսն ածեալ ծամեալ ամղրէմ ըզմա (ԺԶ. 84)
նւ ըզմոյն մըմամ Բամղերծօք ըզմարմմով իւրով արկիալ (ԻԿ. 67)
Դիովմէի՝ որ ըզդուստըն ընկալեալ ի գրիկըս իւր (ԻԾ. 371)

Այսպիսի տողեր կը գտնուին նաեւ ԶՊ. | չակք Ողորդարեանց գրոց մէջ.

Տար առ Բայրը Ըստիրտը՝ յորում աս ոչ թէ այնչափ... (էջ 479 վարժեմ 7րդ տող)
նւ իւր իսկ մոլութիւնք ածեալ քն այսքը Ըսմա (էջ 485, վարժեմ 16րդ տող)

Բագրատունին ընդհանրապէս սիրող կ'ե-
րեւի ը գրին. եթէ այնպէս չըլլար, այսչափ
և գեռ ուրիշ շատ տողեր պիտի չկարենայինք
գտնել իր թարգմանութեանց կամ հեղինա-
կութեանց մէջ: Ըսածնուս կրնանք իբր փաստ
համարել Բագրատունւոյն զգուշաւորութիւնը
նոյն իսկ երբեմն և չափազանց նրբամուլ-

թիւնը՝ զոր կը ցուցնէ որպէս զի երկու նման
ձայնաւորներ իրարու չհանդիպին. և աւելի
նախամեծար ընտրած է տեղ մը տաղաչա-
փութեան օրինաց դէմ գործել՝ քան երկու
ձայնաւոր իրարու հանդիպցընել: Կը գրա-
նենք իրականին (Ջ. 77) մէջ՝ ըսածնուս
ասպացոյցը. կը գնէ.

Էթիսս և Հեկտոր, ի ձեռք քանդէ կըրթի վաստակ . .

որպէս զի չըսէ քանզի ի ձեզ, կ'ըսէ ի ձեզ | տող գտեր եմ՝ իր բոլոր գործոց մէջ՝ ուր
քանզի, անդամատելով քանզի ին վրայ, զոր | երկու նման ձայնաւորներ իրարու հանդի-
չի ներեր տաղաչափութիւնը: Միայն մէկ | պին, և նոյն իսկ իլիականին մէջ. (ԺԳ. 76).

Ն. առ մաս պատասխանի մտէ Էսա Տելամոնեան.

ես կը համարիմ որ կամ ուշադրութենէն | ծերուն մէջ. վասն զի եթէ ուզէր, որ շատ
վրիպեր է, և կամ կամաւ այսպէս ըրած է, | զիւրին էր իրեն համար՝ կրնար ուրիշ կեր-
որպէս զի ամէն տեսակէն ալ գտնուի գոր- | պով ըսել. նոյն իսկ սապէս.

Ն. առ մաս Տելամոնեան Էսա արմէ պատասխանի:

Բայց ը գրին յարեալ կ'երեւի. և նոյն | զերը, որոնց մէջ ը գրին զեղչումը մանա-
իսկ երբեմն առանց հարկի կը դնէ. ինչպէս | ւանդ ա, յ կամ և գրերով յաջորդող բառե-
օրինակի համար Հայկ Դիւցազնի սա տո- | ռուն քով՝ գուցէ աւելի կորով տար տողերուն.

Խոր և չրամտեմ երամիկը զիմքմ առնէիմ մախամծարեկ (էջ 43)
Յարտար բաժիմ հայրիմատուր և յիւր Աստուածեմ հայրիմի էջ 20)
Զէր միում քաղցրը աչաց ակմարիութեան քում արծամի (էջ 424)
Գիրկըմիսլ միով մամկամը մէջ մի մոր հարսեմ առմակիմ (էջ 342)

Այսպիսի տողեր կը գտնուին նաեւ իլիա- | Հետեւեալ տողերուն մէջ կը տեսնուի՝
կանին մէջ, որոնք՝ քիչ բացառութեամբ ա- | որ Բագրատունին նեղն ինկած է.
ւելի զանդաղ կերպ մը կ'առնեն:

Թէ այդ իցէ Թէ 'Ձդ երկիս և կամ | Կթէ օր հասարակ (չոմ. ԽԱ. 110)

Անդամատելութիւնը կ'ընէ երէ ին վրայ՝ | մէջ, ուր թէպէտ ստիպուած չէ՝ ինչպէս
զոր չին ներեր տաղաչափութեան կանոն- | հոս՝ երէ ին վրայ անդամատել, սակայն
ները: Այսպիսի տող մ'ունի նաեւ Հայկ ին | կ'անդամատէ.

Ն. լիճն իմծ, կըրկմէր քաջմ, աշող | Կթէ հարեց ըսպաս. (286 էջ, 13րդ. տող.)

Ան յայտնի է որ աւելի զեղեցիկ է սոյն | Հետեւեալ տողերուն մէջ, ուր իր գծած քե-
տողը, քան թէ ըսած ըլլար երէ աշող. բայց | բախնութեան սահմաններէն ալ անպին կը
ինչ որ ալ ըլլայ հակառակ է տաղաչափա- | վազէ Բագրատունին. ի՞նչ երգին մէջ (582)
կան կանոնաց:

Այս նեղը մանկելիբը աւելի զգալի են | կը գտնենք.

Արդ աղախմայց լուացեալ և օծանալ ըզմա իւղով.

Օծանել բայը յաւելուածով ըսուած բայե- | ինչպէս կ'ըսենք գտեալ, մտեալ, տեսեալ,
րէն է, որոնց յաւելուածոյ գրերը՝ ան՝ կը | և այլն, և սակայն Բագրատունին ստիպուած
կորսուին պարզ ժամանակաց մէջ, կտր- | է քերականական օրինաց պէմ՝ ընելու՝ իր
ապա. հրմ. անց. զերթայ. ինչպէս նոյն իսկ | տողը լեցնելու համար. ներելի իրեն՝ բայց
օծանել բայը առնելով, կատարեալն է օծի, | ոչ հետեւելի: Ուրիշ տող մըն ալ.

Հոգիմ ի հազըմ Տիպիլ Էլա ըմը հերծ վիրաբերամ (ԺԳ. 517)

Հոս ալ եղանել բային աշխարհարարի | ալ ունի տող մը, որուն մէջ կը գործածէ
ձեւ կու տայ. փոխանակ ըսելու ել, կ'ըսէ | սա ռամկերէն քիչ բարբ.

Ըմը մովալ Թէ լիցիմ քաջ, Ի՞նչ քէլ իմ ի ծնւածէմ (Ն. 544)

թէպէտ Լամբրոնացիին ալ կը գործածէ նոյն
բառը՝ Բենեդիկտեան կանոնաց թարգման.

Եւ զքմաց Կորեալ ի սուսմ ի հայրեմին բրմիկ գաւառ (Դ. 180)

կորեալ փոխանակ կորոնաւեալի, Վարչ
Հարանց գրոց մէջ կայ այս ձեւը և նոյն.
պէս կորնէալ, բայց ռավօրէն են. հոս ի
րեւ.

. իսկ արք երկու չի

Դն փոխանակ էին ի Գարձեալ և հետագայ | տողերուն մէջ ընդգէմ՝ օրինաց կը շեշտէ.

Անդր և Ես ալսորիկ, չերս, գոյ զկնի ուրիմ երթալ (ԺԳ. 313)

Ապա զհեա այնորիկ հալածանալմ զմտտ հեղի . . . (ԺԵ 69)

Յետ և զհետ հոյալառու բառերը բնուու.
նակ շեն շեշտի. շեշտը պէտք էր ըլլալ այ.
| տրիկ և այնորիկ գերանուանց վրայ. ինչպէս
| Հայկին սա տողերուն մէջ.

Եւ յիտ այնորիկ զհմչ. — զհմչ այլ, ո՛վ կոյսըզ գեղեցիկ (ԺԸ. 89)

Միթէ զայնչափ ողգ երկրի վրսմ այնորիկ հմազանդեալ քիզ,

Մի վրսմ այնորիկ բանակը այդ ի քս ձեռնորդ գումարեալ (Գ. 274-5)

և Միլտոնին այս տողը.

զսոսմ այսորիկ մոցիմ և պատուհանմ է չարաշուք. (ԺԱ. 483)

Հետեւեալ տողին մէջ խազ մը կ'ընէ, | և շաղկապը ածականին ու գոյականին մէջը
խոթեալով.

Ամաչիմ ի սրտվացւոց, ի քողաշուք և տրոլուհեաց (ԴԲ. 105)

փոխանակ բսելու և ի քողաշուք տրոլուհե. | ձեաց, զոր շէր կարող բսել, ինչպէս և
Միլտոնին մէջ սա տողը.

Սո ափսոսն արդիւրոց, Գոլամաւոր Կամ վրտակի, (Թ. 405)

որոնք աւելի բերթողական ազատութիւն հա.
մարելի են. Սոյն ազատութեամբ գեղեցիկ | կերպով կը բաժնէ երեքտասաներորդ դա.
| սական ած.բ.

Զամուշակ զիւր ոգին երեքտասան թափեաց Կրուք (Հով. Ժ. 495)

Բազրատունին իր բոլոր հայկական չա.
փով գրած կամ թարգմանած գործերուն | զոր վայելչապէս կը բաժնէ. իսկ միւսը՝ ստի.
մէջ երկու տեղ միայն չորս վանկէ աւելի բա.
| պուած է կրեւելու՝ իր ուժեղ ձեռքին հա.
| բուածովը. ահա.

. Նրկմայնոց և իրկայնոց և սամղարանիտակամաց (Հայկ. ԺԳ. 775)

Աստիք են ահա իշխականի թարգմանու.
թեան մէջ մեր գտած քանի մը տողերը,
որոնց մէջ կարելի ըլլայ գուցէ նշմարել քիչոյ
կամ յոգնածութեան պէս բան մը.

Բայց մեծ մարդոց բունին կամ յոգնա.
ծութեան մէջ անգամ շնորհք մը կայ. թէ.
պէտեւ բերականութեան կամ տաղաչափու.
թեան կանոնաց զէմ գործեն անոնք, և միթէ
կարող են այդ կանոններ բանաստեղծին
թեւերը պրկել կաշկանդել. նա պիտի խոր.
տակէ զանոնք, ինչպէս առիւծն իր գառա.
գիլը. Եւ ինչ պիտի ըլլան այդ քանի մը
| և ոչ իսկ բիծ համարուելիք թերութիւնները՝
| իշխականի անբաւ գեղեցիկութեանց քով, ու
| լոնցմէ հազիւ կրցանք քանի մը հաստ նշա.
| նակել. ինչպէս որ Հոմերոսի իշխականը շտե.
| մարան է ամենայն գիտելեաց, սոյնպէս և
| հայերէն թարգմանութիւնը զարդ և պսակ է
| հայերէն լեզուի անհամեմատ գեղեցիկութեան.
| Մեծն Աղեքսանդր կ'երանէր Աքելլեւսը՝
| որ իր քաջութեան՝ զՀոմերոս գտաւ քարոզ.
| ես ալ կ'երանեմ՝ Հոմերոսը՝ որ իր աննման
| գրքին գտաւ աննման թարգմանիչ մը՝ գրա.
| բարատունին. ու հոս կը կրեմ խօսքս:

Հ. Ա. ՂԱԳԻՅԱՆ